

The Atlas of North American English: Phonetics, phonology and sound change

**Labov, W., Ash, S. and Boberg, C. Berlin: De Gruyter, 2006. First
Edition, 318 Pages.¹**

تهیه اطلس‌های زبانی که نمایشگر پراکندگی جغرافیایی مشخصه‌های زبانی در یک منطقه کوچک یا وسیع هستند، قدمتی دیرینه دارد و به قرن نوزدهم میلادی و آغاز مطالعات گویش‌شناسی سنتی در قالب جغرافیای ساختاری بازمی‌گردد. جالب اینجاست که تهیه اطلس‌های زبانی همچنان از اهداف گویش‌شناسی جدید به شمار می‌رود با این تفاوت که روش‌های گردآوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها و تهیه اطلس دستخوش تغییرات فراوانی شده است. در مقاله حاضر ابتدا اشاره‌ای مختصر به انواع اطلس‌های زبانی ممکن می‌شود، سپس کتاب اطلس زبان انگلیسی آمریکای شمالی (لباو، اش و بوبرگ، ۲۰۰۶) به عنوان نمونه‌ای از اطلس‌های جدید معرفی و نقد می‌گردد.

در آغاز مطالعات گویش‌شناختی، پژوهشگران با استفاده از کاغذ و مداد و بعدها با دستگاه‌های ضبط، تفاوت‌های گفتار ساکنان روستایی را از جنبه‌های تلفظی، ساخت دستوری و واژگان در کشورهای فرانسه، انگلستان، اسکاتلند و آمریکا ثبت کردند. گویش‌شناسان دو روش عمده را برای گردآوری داده‌ها به کار می‌گرفتند، استفاده از پرسشنامه‌هایی که با پست برای افراد مشخصی ارسال می‌شود و یا استفاده از پژوهشگر میدانی تعلیم‌دیده و گردآوری اطلاعات با سفر به مناطق روستایی (استارکس، ۲۰۰۱: ۲). به باور گویش‌شناسان سنتی، برای نمونه‌گیری تنها کافی است یک یا دو نفر را در نواحی موردنظرتان پیدا کنید، که ترجیحاً مرد و مسن باشند و به خارج از ناحیه سفر نکرده باشند، با آنها مصاحبه کنید و تلفظ واژه‌های مختلف را از آنها بپرسید، به شیء به خصوصی اشاره کنید و عبارات و پاره‌گفتارهای خاصی را بیان کنید (وارداف، ۲۰۰۶:

۱. اطلس زبان انگلیسی آمریکای شمالی: آواشناسی، واج‌شناسی و تغییر آوایی؛ ویلیام لباو، شارون آش، چارلز بوبرگ (۲۰۰۶)، برلین: انتشارات موتون دو گرویتز. ۳۱۸ صفحه.

(۱۳۹) و شعار آنها این بود که «هر چه لهجه‌دارتر و غیرمعیارتر (و حتی باستانی‌تر)، بهتر» (سمرسانی، ۲۰۱۲: ۱). انتشار نتایج در قالب مجموعه‌ای از نقشه‌های زبانی^۱ یا اطلس‌های گویشی^۲ صورت می‌گرفت. جغرافی‌دانان گویشی سعی می‌کردند که مرزهای جغرافیایی توزیع یک مشخصه زبان‌شناختی خاص را با استفاده از کشیدن خطی که مرز همگویی نامیده می‌شود، نشان دهند (وارداف، ۲۰۰۶: ۱۳۶).

چمبرز و ترادگیل (۲۰۰۴: ۲۵) نقشه‌های زبانی را به دو گروه بازنمودی (نشان‌دادن پاسخ‌های طبقه‌بندی‌شده روی نقشه از منظر جغرافیایی) و تفسیری (ارائه تعمیم‌ها و توضیحات کلی) طبقه‌بندی می‌کنند. هوتزنکوچرل^۳ (۱۹۶۲) دو گونه اصلی اطلس شامل اطلس‌های ناحیه کوچک^۴ و اطلس‌های ناحیه بزرگ^۵ را معرفی می‌کند که غالباً ناحیه‌ای را که یک زبان ملی در آن صحبت می‌شود، پوشش می‌دهند. از سوی دیگر اطلس‌های زبانی ممکن است متنی-مکانی^۶ باشد، به این صورت که متنی با استفاده از خط آوانگار برای هر یک از مکان‌های موردنظر ارائه می‌شود، مانند اطلس زبانی فرانسه و اطلس زبانی جدید ناحیه‌های فرانسه (NALF^۷) و یا نمادی-مکانی^۸ باشد مانند اطلس زبانی آلمان کوچک (KDSA^۹) که برای نمایش داده‌های زبانی، نشانه‌های هندسی، مانند خط، دایره، مثلث و غیره در یک مکان خاص قرار داده می‌شوند. معمولاً در اطلس‌های جدید از این روش استفاده می‌شود (ویث^{۱۰}، ۲۰۰۶: ۵۲۱-۵۱۷).^{۱۱} ارائه نرم‌افزارهای پردازش داده‌ها و تهیه نقشه، تهیه اطلس‌های گویشی با کمک رایانه را نیز ممکن نمود. اولین اطلس‌های مبتنی بر روش‌های رایانه‌ای، اطلس زبانی آلمان کوچک (KDSA)، و

-
1. Linguistic maps
 2. dialect atlases
 3. Hotzenköcherle, R.
 4. Small-Area Atlases
 5. Large-Area Atlases
 6. Location Text-maps
 7. Nouvel Atlas Linguistique de la France par Re'gions [New linguistic atlas of France by regions]
 8. Location Symbol Maps
 9. Kleiner Deutscher Sprachatlas
 10. Veith

۱۱. برای مشاهده فهرستی از اطلس‌های زبانی به فهرست منابع نگاه کنید.

اطلس زبانی اروپا هستند (ALE^۱) هستند. هر دو نقشه در سال ۱۹۸۴ منتشر شدند (همان: ۵۳۴). کتاب *اطلس زبان انگلیسی آمریکای شمالی* (ANAE)، یک نسخه چاپی با ابعاد بزرگ (11.5" x 16") دارد که مشتمل بر ۳۱۸ صفحه، ۱۳۲ نقشه رنگی، حدود ۱۶۰ شکل و ۶۰ جدول می‌شود. همچنین، یک عدد دسک فشرده هم همراه با اطلس ارائه می‌شود که فایل‌های مربوط به نقشه‌ها و نسخه کاملی از داده‌های تلسور را شامل می‌شود. همچنین از طریق عضویت در تارنمای این اطلس می‌توان به صورت برخط نیز به اطلاعات دسترسی پیدا کرد.^۲

این اطلس را می‌توان گزارشی از واج‌شناسی ناحیه‌ای زبان انگلیسی در آمریکا و کانادا دانست که بر مبنای داده‌های پیمایش تلفنی (Telsur) در بازه زمانی ۱۹۹۲-۱۹۹۹، انجام شده است و تصویری از واج‌شناسی این قاره در یک مقطع زمانی نسبتاً طولانی در اختیار قرار می‌دهد. تصویری که از گویش‌های انگلیسی ارائه شده است بیشتر پویا است و نه ایستا. تمرکز اصلی این اطلس بر مکانیسم‌ها، دلایل، و نتایج تغییر زبانی است و با این هدف، گویش‌ها با توجه به تغییرات در حال رخداد و در جریان تعریف می‌شوند و نه بر مبنای تغییرات اتمام یافته.

لباو یکی از اهداف اصلی این اطلس را برقراری دوباره ارتباط بین جغرافیای گویشی و زبان‌شناسی همگانی معرفی می‌کند. در مقایسه با پژوهش‌های پیشین، در این اطلس داده‌های بیشتری ارائه شده است، به عبارتی اطلاعات بیشتری درباره تغییر و ادغام زنجیره در دسترس قرار می‌گیرد. همچنین اطلاعات گسترده‌ای درباره نقش جنسیت، سن و بزرگی شهر در گسترش تغییر آوایی در آمریکای شمالی ارائه شده است. یافته‌های اطلس در بر دارنده مسائل همزمانی بسیاری نیز هست مانند جایگاه واج به عنوان یک نشانه انتزاعی و واحد، وجود زیر نظام‌ها و تنظیمات سلسله‌مراتبی آنها و یکسان بودن تأثیرات هم-تولیدی.^۳

این کتاب در مجموع ۶ بخش و ۲۳ فصل دارد. طراحی اولیه و اصلی مصاحبه‌های تلفنی و تهیه نمونه گویشوران آمریکای شمالی، عمدتاً توسط آش انجام شده است و وی نویسنده اصلی فصل چهارم کتاب است. تحلیل آکوستیک ۴۳۹ مورد از داده‌ها توسط بوبرگ انجام شده است. وی نویسنده فصل پنجم و پانزدهم و تحلیل نیوانگلند غربی در فصل ۱۴ و ۱۶ است. یکی از

1. ALE = Atlas Linguarum Europae [Atlas of the European languages]. Introduction ed. by A. Weijnen [u.a.] Assen 1975; maps ed. by Mario Alinei. Assen 1983-1990; ed. by Wolfgang Viereck. Rome 1997-.

2. <http://www.atlas.mouton-content.com/>

3. Co-articulation effects

یافته‌های جالب‌توجه فصل ۱۳ توسط اش و بوبرگ به دست آمده است. سایر بخش‌های کتاب عمدتاً توسط لباو نگارش شده است.

این اطلس بر پایه پژوهش‌های گویش‌شناسان آمریکایی از ۱۹۳۳ تا حال، به‌ویژه پژوهش هانس کوراث^۱ و مک دیوید ریون^۲ در ایالت‌های ساحلی اقیانوس اطلس آمریکا^۳ (۱۹۶۱) بنا نهاده شده است. به لحاظ روش‌شناسی سه پژوهش در حیطه پراکندگی جغرافیایی تغییرات در حال رخداد، در تهیه این اطلس مد نظر بوده‌اند: پژوهش ترادگیل درباره تغییرات آوایی شبهه جزیره هِمِنِسِبِرِگِت^۴ (۱۹۷۴b)، گزارش کالاری^۵ درباره افراستگی /{/ / در ایلینوی^۶ شمالی (۱۹۷۵) و پیمایش تلفنی بیللی^۷ در تگزاس (بیللی و راس^۸، ۱۹۹۲) و اوکلاهما (بیللی، ویکل، و سَند^۹، ۱۹۹۳). سیزده مصاحبه‌گر تلفنی پایگاه داده‌ای متشکل از ۸۰۵ مصاحبه ضبط شده را تهیه کردند که در نهایت به ۷۶۲ (داده) مصاحبه تقلیل داده شد. در اطلس زبان انگلیسی آمریکای شمالی گویش‌های ناحیه‌ای انگلیسی گفتاری در نواحی شهرنشین ایالات متحده آمریکا و کانادا بین سال‌های ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۹ مورد بررسی قرار می‌گیرند. این اولین پژوهشی به شمار می‌آید که تصویر جامعی از تلفظ و واج‌شناسی انگلیسی در سطح قاره آمریکا شمالی فراهم می‌آورد و در زمینه‌های مختلفی چون درک و تولید؛ اندازه‌گیری‌های آکوستیک و درجه‌بندی‌های تأثیرپردازانه^{۱۰}؛ بازنمود مقوله‌های واجی و صورت‌های آوایی؛ و نظام‌های واجی و تک‌تک واج‌ها اطلاعاتی در اختیار قرار می‌دهد. مهم‌تر از همه اینکه به تغییر آوایی نظام‌مند در حال رخداد می‌پردازد که عامل تنوع فزاینده در گویش‌های ناحیه‌ای آمریکای شمالی به شمار می‌آید. این اطلس در درجه اول بر مطالعه واکه‌های تکیه‌بر انگلیسی متمرکز است که گویش‌های ناحیه‌ای را در این قاره از هم متمایز می‌کنند.

-
1. Kurath, H
 2. Raven, I. McDavid
 3. Atlantic States
 4. Hemnesberget
 5. Callary
 6. Illinois
 7. Bailly
 8. Ross
 9. Bailly, Wikle, Tillery and Sand
 10. Impressionistic ratings

این اطلس هم پرسش‌های سنتی جغرافیای گویشی و هم پرسش‌های زبان‌شناختی مربوط به دلایل و مکانیسم‌های تغییر زبان را پاسخ می‌دهد. داده‌های نظام‌مندی را از واج‌شناسی نواحی شهرنشین آمریکای شمالی به شیوه‌ای نشان می‌دهد که برای همه علاقه‌مندان به این مبحث قابل استفاده است. در این اطلس سه پرسش اولیه در جغرافیای گویشی مد نظر قرار می‌گیرد:

- چند گویش انگلیسی آمریکای شمالی داریم؟
 - این گویش‌ها چه ویژگی‌های واج‌شناختی دارند؟
 - مرزبندی‌های آنها چگونه است؟
- در این اطلس برای پرداختن به این موضوعات مسائلی مورد توجه قرار گرفت که به حیطه تغییر و تنوع زبان‌شناختی مربوط است.
- خط سیر تغییر در گویش‌های آمریکای شمالی به چه صورت است؟
 - به چه شیوه‌هایی گویش‌های آمریکای شمالی در سطوح آوایی و واج‌شناختی همگرایی یا واگرایی نشان می‌دهند؟
 - چگونه تغییرات در گویش‌های آمریکای شمالی اصول کلی حاکم بر تحول نظام‌های آوایی را تأیید یا تعدیل می‌کنند؟

آنچه این اطلس را از سایر پژوهش‌های جغرافیای گویشی به شیوه سنتی متفاوت می‌نماید، شیوه نمونه‌گیری و گردآوری داده‌های آن است. این اطلس بر پایه پیمایش تلفنی تل‌سور تهیه شده است. در این تکنیک جدید مصاحبه تلفنی داده‌هایی گردآوری شده است که هم به اطلاعات جمعیت‌شناختی و هم جغرافیایی حساس است. در انتخاب نمونه‌ها به این موضوع توجه شده است که افرادی متعلق به گروه‌های مختلف قومی انتخاب شوند. در عین حال مسأله جنسیت نیز موضوعی است که در این پژوهش مورد توجه بوده است و بنابراین انتخاب شماره‌های تلفن به صورت تصادفی نبوده است بلکه اسامی انتخاب شدند که در آن ناحیه شهرنشین به وضوح وابستگی قومی را نشان می‌داد. نمونه نهایی به لحاظ ناحیه و جنسیت توزیع برابری داشت ولی به لحاظ سن، زنان بین ۲۰ تا ۴۰ ساله بیشتر از سایر گروه‌ها هستند زیرا به باور تهیه‌کنندگان اطلس، این گروه بیش از سایر گروه‌ها تغییر را نشان می‌دهند. محدود بودن پژوهش به نواحی شهری شده به این معنی است که هیچ‌گونه اطلاعاتی درباره روستاها و شهرهای کوچک که در درک توسعه (رشد) انگلیسی آمریکای شمالی حائز اهمیت هستند در این اطلس گنجانده نشده است.

با در نظر داشتن تنوع و جابجایی در جمعیت آمریکایی، الگوهای ناحیه‌ای شفاف و واضحی برای نمونه‌گیری تلسور در دست نبوده است. در بعضی نواحی مصاحبه‌کننده‌ها می‌بایست تعداد زیادی از افراد صحبت می‌کردند تا فردی را پیدا کنند که بومی آن منطقه باشد. در شمال، میدلند و غرب، تمرکز جمعیت تلسور عمدتاً بر جمعیت اروپایی-آمریکایی در آمریکای شمالی بوده است زیرا درصد کمی از جمعیت این نواحی، آفریقایی-آمریکایی و یا لاتینو هستند.

این کتاب مشتمل بر شش بخش است. بخش اول با عنوان مقدمه و روش‌ها، در قالب شش فصل مقدمه، نظام واژه‌های انگلیسی آمریکای شمالی، اصول تغییر و ادغام زنجیره، نمونه‌گیری و روش‌های میدانی، روش‌های تحلیل فیزیکی و ساختار مرزهای همگویی را در بر می‌گیرد. بخش دوم با عنوان همگرایی (ادغام) و تمایزها در قالب سه فصل، به بازیابی I^2 پس‌واکی، همگرایی (ادغام) تقریباً کامل شده و همگرایی‌های در حال رخداد (پیش‌رونده) در آمریکای شمالی می‌پردازد. بخش سوم با عنوان واژه‌های انگلیسی آمریکایی، در یک فصل نقشه‌هایی از واژه‌های انگلیسی آمریکایی ارائه می‌دهند. بخش چهارم، با عنوان نگاهی به گویش‌های آمریکای شمالی سه فصل را در بر می‌گیرد و به ترتیب به مباحثی چون گویش‌های انگلیسی آمریکای شمالی، پیشین‌شدگی واژه‌های غلتان پسین (واژه‌های دوگانه که عنصر دوم غلت (نیم‌واکه) $/w/$ است و پیکربندی دو واژه کوتاه می‌پردازد. بخش پنجم، با عنوان الگوهای ناحیه‌ای، در هفت فصل، نتایج به دست آمده در هفت ناحیه مورد بررسی را شامل می‌شود. بخش شش با عنوان دیدگاه‌های دیگر درباره تفاوت‌های ناحیه‌ای، در سه فصل نقشه‌های واژگانی و دستوری، آفریقا-آمریکایی‌ها و نگاهی به یافته‌های اطلس انگلیسی آمریکای شمالی، مباحث مرتبط با این عناوین را پوشش می‌دهد. در ادامه ابتدا شیوه انجام طرح آزمایشی در گردآوری داده‌های تلسور شرح داده می‌شود و سپس مباحثی چون شیوه تحلیل داده‌ها و کشیدن مرزهای همگویی به اختصار شرح داده می‌شوند.

نمونه‌گیری و گردآوری داده‌ها

پیمایش تلفنی تلسور و طرح اطلس زبانی آمریکای شمالی ابتدا به صورت آزمایشی از ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۳ انجام شد و همه بخش‌های شش ایالت را در بر داشت. نمونه‌گیری از جوامعی با اندازه‌های متفاوت انجام شد تا هم جنبه جغرافیایی و هم تراکم جمعیت را نشان دهد. ابتدا هفت منطقه مرکزی در نظر گرفته شد. چهار ناحیه از این میان، کلان شهرهایی بودند که در سال ۱۹۹۰

جمعیتی بالای ۳۰۰/۰۰۰ (سیصد هزار) نفر داشتند. سه ناحیه دیگر برای کامل کردن پوشش جغرافیایی انتخاب شدند و هر سه جمعیتی بالای ۱۰۰/۰۰۰ (صدهزار) نفر داشتند. سایر شهرها در فواصل ۱۵۰ مایلی (حدود ۲۴۰ کیلومتر) از این چهار شهر بزرگ قرار داشتند. در هر ناحیه هشت شهر انتخاب شدند که دو به دو، به چهار محدوده جمعیتی تعلق داشتند: ۵۰/۰۰۰ تا ۲۰۰/۰۰۰ نفر؛ ۱۰/۰۰۰ تا ۵۰/۰۰۰ نفر؛ ۲۰۰۰ تا ۱۰/۰۰۰ نفر و کمتر از ۲۰۰۰ نفر. در هر شهر مرکزی دو گویشور انتخاب شدند، تنها در شیکاگو ۴ گویشور انتخاب شده است. در شهرهای کوچکتر هر کدام یک گویشور انتخاب شد. به این ترتیب در طرح آزمایشی ۵۲ گویشور در ۴۱ جامعه با محدوده جمعیتی از ۲۶۰۵ تا ۶/۷۹۳/۱۳۲. در مرحله بعد نمونه‌گیری را به ۱۵ ایالت گسترش داده‌اند (۱۹۹۳-۹۴) و در بخش سوم کل نواحی انگلیسی‌زبان آمریکای شمالی پوشش داده شده است (۱۹۹۴-۱۹۹۸). علاوه بر این در ۱۹۹۷-۹۸ با ۴۱ گویشور آفریقا-آمریکایی در ۱۵ شهری که جمعیت آفریقا-آمریکایی‌شان زیاد بود، مصاحبه انجام داده‌اند.

در نهایت، برای تهیه اطلس، ۱۴۵ شهر برای نمونه‌گیری انتخاب شدند. حدود ۵۴ درصد جمعیت آمریکا در این ۴۵ ناحیه شهرنشین زندگی می‌کنند. ۳۲ مورد از این نواحی شهری جمعیتی بالای یک میلیون و ۱۱۲ مورد جمعیتی کمتر از یک میلیون داشتند. بنابراین، نمونه آماری پژوهش باید حداقل ۳۵۶ گویشور را در بر می‌گرفت. به همین شیوه، نمونه‌ای متشکل از ۴۰ گویشور برای کانادا فراهم شد. با هدف افزودن بر غنای مطالب، نمونه‌های بیشتری نیز گردآوری شده است و شمار نمونه‌گیری تلسور در مجموع به ۷۶۲ گویشور می‌رسد.

برای انتخاب گویشوران، از دفاتر شماره تلفن‌های محلی استفاده شد. با توجه به اینکه گویشوران عمدتاً نسبت به پاسخگویی به تلفن‌های ناآشنا با احتیاط عمل می‌کنند، مصاحبه‌گرها آموزش دیده بودند تا به شیوه مشخصی فرد را دعوت به مصاحبه کنند، سبکی آرام در صحبت کردن با حداکثر شفافیت. هدف اصلی پژوهش به شرح زیر برای گویشور توضیح داده می‌شد:

سلام، اسم من است. من از دانشگاه پنسیلوانیا در فیلادلفیا زنگ می‌زنم. ما داریم پژوهشی درباره ارتباط بین مردم نواحی مختلف کشور انجام می‌دهیم و برای همین به دنبال مردمی هستیم که در نواحی موردنظر بزرگ شده باشند و بتوانند درباره شیوه صحبت کردن مردم آن ناحیه اطلاعاتی در اختیار ما قرار دهند. شما در بزرگ شده‌اید؟ اگر این طور است ممکن است چند دقیقه برای پاسخ‌دادن به پرسش‌های ما وقت بگذارید؟

اگر گویشور ابتدا می‌خواست که درباره هدف مصاحبه بیشتر بداند، مصاحبه‌کننده این مطالب را به او می‌گفت:

«مردم در نقاط مختلف کشور، بیشتر و بیشتر با هم ارتباط پیدا می‌کنند و صحبت می‌کنند، این در شرایطی است که می‌دانیم که هر چند همه ما یک برنامه تلویزیونی را نگاه می‌کنیم، لهجه‌های محلی روز به روز بیشتر از یکدیگر متمایز می‌شوند. هدف ما این است که بدانیم مردم یک ناحیه چگونه صحبت می‌کنند و اینکه شیوه‌های محلی صحبت کردن چه تغییراتی دارد می‌کند؟»

از آنجایی که ساکنین آمریکای شمالی به طور کلی به وجود تفاوت‌های گویشی علاقه‌مند هستند، تعداد افرادی که حاضر به مصاحبه بودند در مقایسه با سایر پیمایش‌های تلفنی بسیار کم بود. در ادامه مکالمه باز هم به شیوه‌ای از پیش تعیین شده از گویشور اجازه ضبط مکالمه گرفته می‌شد. اگر در مواردی گویشور برای اجازه ضبط دادن تردید داشت، مصاحبه‌کننده به وی می‌گفت که «هر جا سؤالی پرسیدیم که نمی‌خواستید جواب دهید، به ما بگویید و ما از آن پرسش می‌گذریم».

گوشه‌ای از دستورالعمل پر کردن پرسشنامه توسط مصاحبه‌گر و برخی از پرسش‌هایی که در پرسشنامه گردآوری داده‌های تلسور استفاده شده است، به شرح زیر هستند:

- بعد از روشن کردن ضبط صوت ابتدا اطلاعات مربوط به محل سکونت و پیشینه زبانی فرد را کامل کنید.
- ابتدا نسبت به محل تولد فرد اطمینان حاصل کنید و تأییدیه آن را بگیرید: «حالا، دقیقاً کجا به دنیا آمده‌اید؟».
- سابقه سکونت فرد در نواحی مختلف با حدود زمان سکونت در هر محل، محل تولد مادر، پدر، چه زبان‌هایی در خانه صحبت می‌شده است و زبان دومی که فرد می‌داند را باید سؤال کنید.

در ادامه درباره محل‌هایی که گویشور سفر کرده و می‌شناسد مکالمه‌ای با وی داشته باشید، به عنوان مثال:

- تا حالا توجه کرده‌اید که شیوه صحبت کردن مردم در نواحی مختلف کشور، با شما فرق دارد؟ چه تفاوت‌هایی بیشتر توجه‌تان را جلب کرده است؟

- هیچ‌وقت در درک صحبت‌های مردم نقاط مختلف کشور به‌خاطر لهجه‌شان یا استفاده از واژه‌های متفاوت مشکلی داشته‌اید؟
- تا حالا به کجاها سفر کرده‌اید؟
- در بخش دیگری از مصاحبه دربارهٔ نظر فرد نسبت به محل زندگی‌اش و خصوصیات شهری که در آن زندگی می‌کند پرسش‌هایی مطرح می‌شود.
- در بخش فهرست واژه‌ها، برخی از پرسش‌ها به این شرح هستند:
- ابتدا می‌خواهم از شما خواهش کنم از یک تا ده بشمارید.
- می‌شود لطفاً روزهای هفته را نیز بگویید.
- حالا می‌شود لطفاً تا آنجایی که می‌توانید به خاطر بیاورید اقلام مختلف پوشاک را نام ببرید؟

و به این ترتیب مصاحبه با پرسش‌های دیگری ادامه می‌یابد تا به موضوع استخراج متغیرهای زبان‌شناختی موردنظر می‌رسد. مصاحبه‌کننده این گونه شروع می‌کند:

- «حالا احتیاج دارم که یک سری واژه‌های مشخصی را تلفظ کنید ولی نمی‌خواهم ابتدا خودم تلفظ کنم چون ممکن است روی تلفظ شما تأثیر بگذارد. بنابراین پرسشی را برای شما مطرح می‌کنم که شما در پاسخ باید واژهٔ موردنظر من را بگویید. سپس راجع به این صحبت می‌کنیم که آیا به نظر شما واژه‌هایی که من می‌گویم شبیه هستند یا متفاوت.»
- به عنوان مثال دو مورد از پرسش‌ها به شرح زیر است:
- چه واژهٔ دیگری را می‌توانیم به جای طلوع خورشید استفاده کنیم یا برای اشاره به آن زمانی از روز که تازه خورشید دارد بالا می‌آید؟
- متضاد واژهٔ خاموش چیست؟

- در بخش معنایی، پرسش‌هایی مطرح می‌شود که واژه‌های موردنظر را در بر داشته باشد البته با تأکید بر تفاوت معنایی آنها: مانند تفاوت بین house و home در انگلیسی و غیره.
- همچنین در پرسش‌ها جفت‌های کمینه نیز گنجانده می‌شوند.
- سپس واژگان و مشخصه‌های نحوی موردنظر نیز مورد پرسش قرار می‌گیرند و در پایان اطلاعات آماری (جمعیت شناختی) کامل می‌شود.

- در پایان مصاحبه از گویشور درخواست می‌شود که فهرستی از واژه‌ها را که برای وی پست می‌شود کامل کند و معادل‌ها را در آینده از طریق تلفن برای پژوهشگر بخواند.

تحلیل آکوستیک

در فصل پنجم این کتاب، با عنوان روش‌های تحلیل آکوستیک (فیزیکی صوت) دربارهٔ مشخصه‌های موردنظر و شیوهٔ تحلیل فیزیکی صوت افراد توضیحات جامعی ارائه شده است. دو نوع اطلاعات دربارهٔ واژه‌ها در این اطلس موردتوجه قرار گرفته است: ۱. وجود یا عدم وجود تفاوت‌های واجی بین واژه‌ها و ۲. تعیین دقیق جایگاه تولید واژه در فضای واجی.

تمام مصاحبه‌های تلسور از طریق تلفن انجام و به وسیلهٔ ابزار تقطیع سیگنال‌های تلفنی ضبط شده‌اند. مصاحبه‌های اولیه روی نوارهای آنالوگ (دو حلقه‌ای) و مصاحبه‌های بعدی روی نوارهای دیجیتال ضبط شده‌اند. تحلیل آکوستیک به طور کامل توسط برنامهٔ «آزمایشگاه گفتاری رایانه‌ای»^۱ طراحی شده توسط کای المتریس^۲ انجام شد.

انجام مصاحبه‌ها به صورت تلفنی مزیت‌های زیادی دارد از جمله صرفه‌جویی در هزینه و وقت، ولی این مزیت بدون هزینه نیست. خطوط تلفن به لحاظ فرکانس محدودیتی دارند و تنها اجازهٔ انتقال سیگنال‌هایی با فرکانس بین ۳۰۰ تا ۳۰۰۰ هرتز را می‌دهند. به این ترتیب، کیفیت سیگنال‌های صوتی از طریق تلفن قابل مقایسه با مصاحبهٔ رو در رو که توسط میکروفون‌هایی با کیفیت عالی ضبط می‌شود نیست. علاوه بر این معمولاً در پس‌زمینه صداهای اضافی نیز وجود دارد. با این وجود، اسپکتوگرام‌ها (طیف‌نگاشت‌ها) ساختار فرمانت را به شیوه‌ای ارائه داده‌اند که قابل بررسی و تعبیر بوده است. برای نمایش و تحلیل نظام واژه‌ها از برنامهٔ پلاتنیک^۳ استفاده شده است که در آزمایشگاه زبان‌شناسی دانشگاه پنسیلوانیا توسط لباو تهیه شده است.

معیارهای تحلیل واج‌شناختی و کشیدن مرزهای همگویی

اطلس زبان انگلیسی آمریکای شمالی عمدتاً بر داده‌های واجی مبتنی است. سه متغیر ساختاری که در تغییر زنجیره نقش دارند، مدنظر قرار گرفته‌اند: ۱. تفاوت‌هایی در فهرست واج‌ها که ناشی

1. Computerized Speech Lab
2. Kay Elemetrics
3. Plotnik

از اشتقاق‌ها و ادغام‌ها است. ۲. تفاوت‌هایی در عضویت در یک زیر نظام که ناشی از کوتاه‌سازی، کشیدن، حذف و اضافه کردن غلت‌ها (نیم‌واکه‌ها) هستند و ۳. تفاوت‌هایی در جایگاه واج‌ها و واجگونه‌ها در یک زیر نظام که پاسخی به عدم تقاون حاصل از شماره ۲ است (ص ۴۱).

مرزهای همگویی: همه افراد متخصص در جغرافیای گویشی به انتظار روش خودکاری برای کشیدن مرزهای گویشی هستند ولی هنوز برنامه‌ای که از کفایت لازم برخوردار باشد، نوشته نشده است. تهیه‌کنندگان اطلس زبانی انگلیسی آمریکای شمالی، تلاش‌هایی را جهت ارائه روشی نظام‌مند انجام داده‌اند: نقشه مشکل است از نقاطی که در یک فضای جغرافیایی دوجهی توزیع شده‌اند و هر نقطه نشان‌دهنده نظام زبان‌شناختی یکی از گویشوران است و هر گروه از نقشه‌ها نشان‌دهنده نظام‌های زبانی جوامع زبانی هستند. ناحیه یا منطقه گویشی به وسیله مرز همگویی مشخص می‌شود که محدوده بیرونی جوامعی که یک مشخصه زبانی مشترک دارند را تعیین می‌کند. مرزهای همگویی مشکل از مجموعه‌ای گره هستند که به وسیله خطوط مستقیم به هم متصل می‌شوند. در این اطلس، برای کشیدن مرز همگویی پنج مرحله به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

۱. انتخاب مشخصه‌های زبان‌شناختی که برای طبقه‌بندی و مشخص کردن ناحیه گویشی استفاده می‌شود؛
۲. تخصیص تقسیم‌بندی دوتایی آن مشخصه یا تلفیق مشخصه‌های دوتایی،
۳. کشیدن مرز همگویی برای تعیین مرز مشخصه موردنظر،
۴. اندازه‌گیری انسجام و همگنی مرز همگویی،
۵. تکرار مراحل ۱-۴ برای یافتن تعریفی از آن مشخصه که انسجام و همگنی را به حداکثر برساند.

یافته‌های اطلس زبانی انگلیسی آمریکای شمالی

ناحیه‌های گویشی حاصل تهیه اطلس و مرزهای همگویی عموماً با ناحیه‌های جغرافیای گویشی واژگانی مطابقت دارد. یکی از محدود مواردی که متفاوت از پژوهش‌های پیشین است، به موقعیت ناحیه میدلند جنوبی باز می‌گردد که کوراث آن را در میدلند قرار داده بود. داده‌های اطلس زبان انگلیسی آمریکای شمالی نشان می‌دهد که دست‌کم به لحاظ واجی، این ناحیه به جنوب تعلق دارد، احتمالی که از سوی کوراث نیز مطرح شده بود. از دیگر نتایج مهم این اطلس تأیید

مطالعات پیشین در حیطه جامعه‌شناسی زبان است مبنی بر اینکه این تغییرات ادامه دارند. با توجه به اینکه گویشوران در نقاط مختلف در معرض یک رسانه عمومی قرار دارند، باور اینکه تغییرات آوایی با سرعتی بالا در حال رخداد هستند، دشوار است ولی یافته‌های این اطلس نشان می‌دهد که تنوع در گویش‌های ناحیه‌ای آمریکای شمالی نه تنها کم نشده است بلکه به مرور زمان بیشتر هم شده است.

نکته‌ها

کتاب اطلس گویشی انگلیسی آمریکای شمالی علاوه بر محتوای علمی غنی، از ویژگی‌های ساختاری جالب توجهی نیز برخوردار است که استفاده از این اطلس را برای خواننده علاقه‌مند تسهیل می‌نماید. به عنوان مثال می‌توان به نهادهایی‌هایی به شکل مربع‌های کوچکی شبیه به نقشه اشاره کرد که در آن شماره نقشه نوشته شده است و در کنار برخی از پاراگراف‌های متن کتاب دیده می‌شود و خواننده را برای یافتن نقشه مربوط به آن پاراگراف راهنمایی می‌کند. در عین حال، در بسیاری از موارد توضیحات ارائه شده در نقشه‌ها و جدول‌ها آن قدر جامع و کامل است که خواننده بدون رجوع به متن کتاب می‌تواند نقشه را درک کند. از دیگر ویژگی‌های کتاب ارائه داده‌هایی فراتر از آنچه در تحلیل و نتیجه‌گیری نهایی اطلس ارائه شده است. به عنوان مثال در بخش ۳، فصل ۱۰، ۳۸ صفحه به نقشه‌هایی که فرمانت اول و دوم واکه‌ها را با یکدیگر مقایسه می‌کنند، اختصاص داده شده است. اگر صرفاً توجه لب‌او و همکارانش به مشخصه‌های مورد تحلیل در این اطلس می‌بود، ارائه همه این نقشه‌ها ضرورتی نداشت و اهمیت ارائه این اطلاعات از آنجا ناشی می‌شود که چنین نقشه‌هایی انجام پژوهش‌های تکمیلی و تطبیقی بعدی را ممکن می‌نمایند.

گوردون^۱ (۲۰۰۶) ضمن اشاره به اهمیت این کتاب، به عنوان کتابی که از مدت‌ها پیش از چاپ در مجامع علمی مختلف معرفی و مورد بحث قرار گرفته است و پژوهشگران بسیاری پیش و پس از چاپ، به آن ارجاع داده‌اند، به این نکته اشاره می‌کند که این اطلس بیش از همه می‌تواند مورد توجه پژوهشگرانی قرار گیرد که به موضوع تنوع واج‌شناختی انگلیسی آمریکایی می‌پردازند. رویکرد این اطلس در نمونه‌گیری – یعنی پوشش کل ناحیه با استفاده از تعداد کمی

1. Matthew J Gordon

گویشور در هر منطقه و تمرکز بر مراکز شهرنشین - انجام پژوهش‌های عمیق‌تر دیگری را نیز به میدان می‌طلبد.

با استفاده از چارچوب ارائه شده در این اطلس، پژوهشگران می‌توانند گفتار شهری را با جزئیات بیشتر و نمونه‌های بیشتری از تنوع جامعه - زبان‌شناختی مورد بررسی قرار دهند. یا حتی می‌توانند بر الگوهای گفتاری نواحی روستایی که بین این نواحی شهری واقع شده‌اند تمرکز کنند. وی همچنین به این نکته اشاره می‌کند که برخی از الگوهای واج‌شناختی خاصی که در این اطلس به عنوان ویژگی یک ناحیه معرفی شده است را می‌توان زیر سؤال برد. به عنوان مثال، شمال را با توجه به الگویی از چندین مشخصه ساختاری به هم مرتبط که رخداد بالایی در این منطقه دارند و یا به طور کلی مختص این منطقه هستند، یک ناحیه گویشی در نظر می‌گیریم. ولی در برخی دیگر از تقسیم‌بندی‌های ناحیه‌ای، شواهد ارائه شده چندان قانع‌کننده نیستند، مانند «غرب» که به عنوان ناحیه‌ای تعریف شده است که در آن همگرایی پسین افتاده^۱ رخداد فراوان دارد و همچنین /uw/ پیشین می‌شود ولی /ow/ نمی‌شود. هر دوی این ویژگی‌ها در ناحیه‌های دیگر از جمله همسایه‌های غربی نیز دیده می‌شوند ولی نویسندگان این بحث را مطرح کرده‌اند که پیکربندی خاصی در این تغییرات دخیل است و عدم رخداد سایر تغییرات در نواحی مجاور، مشخص کردن غرب به عنوان یک ناحیه مجزا را توجیه می‌کند.

مهم‌تر اینکه در تحلیلشان میزان قدرت مرزهای گویشی پیشنهادشده را نیز اندازه‌گیری می‌کنند با استفاده از محاسباتی که یکنواختی توزیع مشخصه‌های زبان‌شناختی را در یک ناحیه و دفعات رخدادشان را در خارج از آن ناحیه نشان می‌دهد. این ارقام نشان می‌دهند که همه مرزهای همگویی بار مشابهی ندارند ولی متأسفانه نقشه‌هایی که این مرزهای همگویی را نشان می‌دهند، این تفاوت‌ها را منعکس نمی‌کنند. علاوه بر این معتقد است که هر چند، گام‌های بسیاری برای ارتقاء قابلیت استفاده از این اطلس برداشته شده است، این کتاب برای خواننده عام، که در زمینه آواشناسی تخصصی ندارد، چندان قابل استفاده نیست. به عنوان مثال، یکی از مرزهای همگویی که شمال را در این اطلس معین می‌کند، بر مبنای «اندازه‌گیری ED» است که گویشورانی را مشخص می‌کند که میانگین فرمانت دوم /e/ (واکهٔ واژهٔ DRESS) منهای میانگین فرمانت دوم /o/ (واکهٔ LOT) کمتر از ۳۷۵ هرتز است. برای درک این معیار، فرد باید از

1 low back merger

جایگاه نسبی واکه‌ها در فضای تولید و ارتباط فرمانت دوم به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری پیشین بودن، و حرکت این واکه‌ها در تغییر واکه‌های شهرهای شمالی، آگاه باشد. تغییری که به پسین شدگی /e/ و پیشین‌شدگی /o/ می‌انجامد.

با توجه به آنچه شرح داده شد، می‌توان این اطلس را از نوع تفسیری و نمادی-مکانی دانست. به لحاظ وسعت ناحیه تحت پوشش، اطلس ناحیه بزرگ به شمار می‌آید. مهم‌ترین مشخصه‌های آن در مقایسه با اطلس‌های روش‌های سنتی، شیوه انتخاب گویشوران است، به گونه‌ای که به زنان ۲۰ تا ۴۰ سال توجه ویژه‌ای نشان داده شده است. در عین حال، بجای استفاده از پرسشنامه‌های سنتی و حضور در محل، گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه تلفنی صورت گرفته است. از دیگر ویژگی‌های بارز این پژوهش، پرداختن به تغییرات در حال رخداد و نیز بررسی ویژگی‌های آکوستیکی در کنار ویژگی‌های تولید و درک واج‌ها است. در مجموع تردیدی نیست که این اطلس، هم از منظر گویش‌شناسی و هم از منظر جامعه‌شناسی زبان اثری ارزشمند به شمار می‌آید و می‌تواند الگوی پژوهش‌های مشابهی در کشورهای دیگر قرار گیرد.

منابع

- Ash, S. (2000). Sampling strategy for the Telsur/Atlas Project. *On the Internet website, Telsur Project, William Labov ed.:* http://www.ling.upenn.edu/phono_atlas/sampling.html.
- Bailey, G., Wike, T., & Sand, L. (1991). The focus of linguistic innovation in Texas. *English World-Wide*, 12(2), 195-214.
- Baily, Guy and Garry Ross (1992). "The Evolution of a vernacular". In Matti Rissanen, Ossi Ihalainen, Tertu Nevalainen, and Irma Taavistainen (eds.), *History of englishes: New Methods and Interpretations in Historical Linguistics*. Berlin/ New York: Mouton de Gruyter, 519-531.
- Callary, R. E. (1975). Phonological change and the development of an urban dialect in Illinois. *Language in Society*, 4(02), 155-169.
- Hotzenko, cherle R (1962). Einfu" hrung in den Sprachatlas der deutschen Schweiz [Introduction to the linguistic atlas of German Switzerland]. Bern.
- Gordon, Matthew (2006). Review of The Atlas of North American English, online: <http://linguistlist.org/issues/17/17-2299.html>
- Kurath, H., & RAVEN, I. McDavid, Jr. (1961). *The pronunciation of English in the Atlantic States*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Labov, W. (2000). The Telsur Project at the Linguistics Laboratory, University Pennsylvania. *On the Internet at:* http://www.ling.upenn.edu/phono_atlas/sampling.html.

- Labov, W., Ash, S., & Boberg, C. (2005). *The atlas of North American English: Phonetics, phonology and sound change*. Walter de Gruyter.
- Starks, D., & McRobbie-Utasi, Z. (2001). Collecting sociolinguistic data: Some typical and some not so typical approaches. *New Zealand Sociology*, 16(1), 79-92.
- Szmrecsanyi, Benedikt (2012). "Methods and objectives in contemporary dialectology". In: Ilja A. Seržant & Björn Wiemer (eds.), *Современные методы в диалектологии. Ареал северных, северо-западных русских и белорусских говоров / Contemporary approaches to dialectology: The area of North, Northwest Russian and Belarusian vernaculars*. http://www.benszm.net/omnibuslit/Szmrecsanyi_Contemporary_Methods.pdf.
- Trudgill, P. 1974b. 'Linguistic change and diffusion: description and explanation in sociolinguistic dialect geography'. *Language in Society* 3: 215-46.
- Veith, W H. (2006). Dialect Atlases. In *Encyclopedia of Language and Linguistics*. Keith Brown (ed.). Vol. 3. 517-528.
- Wardhaugh, Ronald (2006). *An Introduction to Sociolinguistics* (5th ed.). blackwell publishing.